

OBISK V ANGLEŠKIH KNJIŽNICAH

Angelika Hribar

Štipendija Britanskega sveta za kulturne zveze mi je omogočila ogled nekaterih univerzitetnih in drugih knjižnic v Angliji.

Moja želja je sicer bila, da bi se mogla več dni zadržati v isti knjižnici in se podrobneje seznaniti s potekom dela v njej, vendar to žal ni bilo izvedljivo zaradi pomanjkanja osebja v knjižnicah. Ponudili pa so mi možnost, da se v prostem času vrnem v tisto knjižnico, ki bi me posebno zanimala, in tako sem tudi storila.

Program je bil bogat, saj sem si v štirinajstih dneh bivanja v Angliji ogledala deset dokaj raznolikih knjižnic.

Prvi dan me je sprejel sekretar britanskega Library Association in mi razložil organizacijo in delovanje njihovega bibliotekarskega društva. Dosegli so izenačenje dohodkov knjižničnih delavcev po načelu enako plačilo za enako delo. Sedaj pa se zlasti ukvarjajo z usklajevanjem programov strokovnega izobraževanja na različnih visokošolskih ustanovah in organiziranjem dopolnilnih tečajev za knjižnične delavce, saj se bibliotekarstvo v zadnjem času nadvse naglo razvija.

Kot je znano, britanske knjižnice ne uporabljajo UDK, ampak vrsto drugih klasifikacijskih sistemov, npr. Deweyjev v ljudskih knjižnicah in Library of Congress v univerzitetnih knjižnicah. Ponekod uporabljajo za sistematski katalog drugačen sistem kot za postavitev knjig. Kar zadeva klasifikacijo, je bila zame posebno zanimiva knjižnica Britanskega sveta v Londonu. To sta pravzaprav dve med seboj ločeni knjižnici: splošna in jezikovna. Slednja se imenuje Language Teaching Library and English Teaching Information Center. To je moderna specialna znanstvena knjižnica, ki je po knjižnem fondu številčno in vsebinsko najbližja knjižnici, v kateri sem zaposlena (Knjižnica PZE za germanske jezike Filozofske fakultete v Ljubljani). Ima le okrog 25.000 knjig, urejena pa je po klasifikacijskem sistemu, izdelanem posebej zanjo, tako da upošteva nagli razvoj in nova področja sodobne lingvistike, to je prav tista pod-

ročja, na katerih pri sedanjem stanju UDK posebno čutimo pomanjkljivosti. Ima tudi poseben avdiovizualni oddelek, kjer so postavljeni trakovi in posebej ločeno ustrezni učbeniki z identičnimi signaturami. Na voljo je tudi majhen jezikovni laboratorij, kjer lahko učitelji jezikov in angleščine za tujce preizkušajo nove metode poučevanja.

Centralna knjižnica londonske univerze je bila zgrajena v tridesetih letih in je za današnje potrebe že zastarela in dokaj nepraktična. Sedaj, ko prehaja deloma na prosti pristop, se srečuje s številnimi problemi. V času svojega obstoja je večkrat menjala klasifikacijski sistem in ima več zastarelih katalogov. Centralna knjižnica ni povezana s knjižnicami posameznih collegeov in inštitutov londonske univerze (teh je okrog 60), zato ni moč uskladiti nabavne politike in se izogniti podvajanju knjižne zaloge, pač pa je 1976. leta začela izdelovati v sodelovanju s temi knjižnicami avtomatiziran centralni katalog periodike. To delo je organizirano tako, da prihajajo knjižnični delavci drugih univerzskih knjižnic sami v centralno knjižnico in prinesejo svoje listkovne kataloge periodike in tudi sami vnašajo podatke v računalnik, ki jih avtomatsko ureja v abecedni red naslovov. Po potrebi pa je mogoče izdelati tudi sezname po drugih vidikih, npr.: po jezikih, po državah, po nahajališčih ali po predmetih. Delo nadzoruje urednica centralnega kataloga, ki je odgovorna tudi za posredovanje informacij oziroma razpošiljanje mikrofilmov sodelujočim knjižnicam.

Ena izmed teh samostojnih specialnih znanstvenih knjižnic londonske univerze, ki sem si jo ogledala, je knjižnica pri »School of Slavonic and East European Studies«. Ima bogato zbirko jugoslovanskih (tudi slovenskih) knjig, zlasti po zaslugi našega rojaka, priznane slikarja in bibliotekarja Save Peića iz Novega Sada, ki si zelo prizadeva, da bi zbirko dopolnil z moderno jugoslovansko beletristiko in domoznanstvom.

Univerzitetna knjižnica v Birminghamu je ena izmed najmodernejših v Angliji. Sedanje poslopje je bilo sezidano v letih 1959—1971, ima okrog 990.000 knjig s prostim pristopom in 1600 čitalniških sedežev, razdeljenih po raznih prostorih knjižnice. Leta 1969 so prešli v povezavi s tremi drugimi okoliškimi knjižnicami na mehaniziran centralni katalog knjig in periodike (MARC = MACHine Readable Catalogue). Ta projekt se imenuje BLCMP, to je Birmingham Libraries Co-operative Mechanization Project; sedaj je vključenih vanj že 20 knjižnic, vendar so prišli do sklepa, da morajo včlenjevanje novih knjižnic omejiti. Postavili so gornjo mejo, to je 30 knjižnic. Včlenjevanje mora biti postopno, največ do 4 knjižnice v letu. Pri izdelavi kataloga se poslužujejo MARC podatkov kongresne knjiž-

nice v Washingtonu, ki skuša sedaj zajeti vse v latinici pisane knjige, vendar nastajajo zastoji pri vzhodnoevropskih knjigah, zlasti pri onih v cirilici. Vzrok za ta zastoj je pomanjkanje katalogizatorjev z znanjem ustreznih jezikov in tudi stalno naraščajoči dotok knjig v slovanskih in drugih vzhodnoevropskih jezikih; te knjige namreč še niso označene z ISBN. Ti problemi so še bolj žgoči pri slovanskem in vzhodnoevropskem oddelku knjižnice Britanskega Muzeja, ki se sedaj imenuje British Library. Ta največja britanska knjižnica je prav tako prešla na mehansko katalogizacijo. Gospod Fairs, vodja tega oddelka, mi je potožil, da so s transliteracijo cirilice za računalniško obdelavo podatkov neslutene težave. Prihaja do mnogih napak, ki jih je zelo težko in zamudno popravljati.

Univerzitetna knjižnica v Readingu se prav sedaj pripravlja na prehod od klasične katalogizacije na mehansko. Glavni katalogizator gospod O'Rourke meni, da ta prehod ne bo posebno težaven, ker ima večina katalognih listkov številko kongresne knjižnice ali ISBN. Potrebna bo ena sama strojepiska, ki bo vnašala te številke v računalnik, saj so podatki že na MARC trakovih in jih British Library ali Library of Congress lahko takoj posredujejo. Bolj zamudna bo seveda obdelava starih knjig. Medtem ko imajo za sedaj v Readingu kataloge še klasične, pa je izposoja že avtomatizirana. Ker je to knjižnica s prostim pristopom, si uporabnik sam poišče knjige na policah. Pripomniti pa moram, da imajo vse knjižnice s prostim pristopom in tudi knjižnice zaprtega tipa zelo strogo kontrolo pri vходу oziroma izhodu, tako da je možnost kraje zelo majhna. Če bralec želi uporabljati knjige zunaj knjižničnih prostorov, jih nese na izposojni pult, kjer knjižnični delavec najprej vtakne v računalnik njegovo izkaznico in nato še kartice posameznih knjig. Računalnik izdela dva seznama: eden ima na prvem mestu izposojevalce in poleg njih knjige, ki so si jih izposodili, drugi seznam pa obratno, najprej številke izposojenih knjig in nato izposojevalce.

Obe univerzitetni knjižnici — v Birminghamu in v Readingu — imata tudi nekaj dragocenih posebnih zbirk, redkih knjig in rokopisov.

V Readingu sem si ogledala tudi eno izmed podružničnih ljudskih knjižnic. Ljudske knjižnice v Angliji imajo dva oddelka: za odrasle in za otroke. To so knjižnice s prostim pristopom, urejene po Deweyjevi klasifikaciji. Posebnost teh knjižnic so zbirke knjig z velikim tiskom za starejše in ljudi s šibkejšim vidom. To so predvsem leposlovne in biografske knjige. Presenetilo me je, da so tudi tu imeli katalog na mikrofilmu z mikrobralnikom.

V Londonu sem si ogledala še muzejsko knjižnico »Victoria and Albert Museum«, v Oxfordu pa znamenito Bodleian Library in Tay-

lor Institution Library. Obe knjižnici v Oxfordu imata tudi posebna slovanska oddelka. Najbogatejšo zbirko slovenskih knjig ima slovanski oddelek Taylor Institution, v katerem je zaposlen naš orientalist Silvin Košak, ki je oskrbel tej knjižnici lepo zbirko povojne slovenske literature.

Naj omenim še to, da so me skoraj v vseh knjižnicah zelo prijazno sprejeli in se potrudili, da bi mi čimveč pokazali. Želeti je, da bi take štipendije ne bile osamljen primer in da bi se tudi drugi slovenski knjižničarji mogli seznaniti z razvojem bibliotekarstva v deželi s tako bogato knjižnično tradicijo in visoko ravniyo sodobnega knjižničnega poslovanja, kot je Anglija.